

Asia: VN/17850/2022

Lausuntopyyntö Ikäohjelmaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä

Osio 1: Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät tavat toteuttaa ikääntymiseen varautumista? Ota kantaa asteikolla samaa mieltä – jonkin verran samaa mieltä – jonkin verran eri mieltä – eri mieltä.

Vastuu ikääntymiseen varautumisesta on kunnilla ja hyvinvointialueilla

Jonkin verran samaa mieltä

Kolmannella sektorilla on merkittävä rooli ikääntymiseen varautumisessa

Samaa mieltä

Ihmisten omaa vastuuta ikääntymiseen varautumisessa tulee jatkossa kasvattaa

Jonkin verran samaa mieltä

Ikääntymiseen varautuminen edellyttää kansallisia poliittisia linjauksia ja päätöksentekoa

Samaa mieltä

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus on tärkeää ikääntymiseen varautumisessa

Jonkin verran samaa mieltä

Teknologialla on keskeinen rooli ikääntymiseen varautumisessa

Jonkin verran samaa mieltä

Ikääntymiseen voidaan varautua hyödyntämällä väestön ikääntymisen mahdollisuuksia ja iäkkäiden omia voimavaroja

Samaa mieltä

Osio 2: Arvioi läpileikkaavien teemojen tarkoituksenmukaisuutta

Iäkkäiden henkilöiden osallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja voimavarojen vahvistaminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Iäkkäiden henkilöiden yksilöllisten ominaisuuksien ja tarpeiden sekä iäkkään väestön moninaisuuden parempi huomioiminen yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla

Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri

Ikääntymiseen liittyviin asenteisiin vaikuttaminen ja sukupolvien välisten suhteiden syventäminen

Tarkoituksenmukaisuus on melko suuri

Kerättävän tiedon luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden parantaminen, toimintakäytänteiden vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen ja indikaattoreiden määrittely toiminnan laadun varmistamiseksi

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Väestön ikääntymiseen liittyvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen

Tarkoituksenmukaisuus on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti läpileikkaavia teemoja koskien

Teemoihin tulee lisätä ikääntyneiden henkilöiden sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden parantaminen ja ikäsyynnän vähentyminen. Ikääntyneiden pääsy esimerkiksi kuntoutus- ja mielenterveyspalveluihin on muuta väestöä heikompaa. Läpileikkaavat teemat lähtevät oletuksesta, että ikääntyvä väestö on fyysiseltä ja psyykkiseltä toimintakyvyltään sellaisessa kunnossa, että he pystyvät osallistumaan yhteiskuntaan haluamallaan tavalla. Tosiasiassa valtaosalla ikääntyvästä väestöstä on mittavia osallisuutta rajoittavia toimintakyvyn vajauksia, joihin voitaisiin vaikuttaa oikea-aikaisella kuntoutuksella. Toimintakykyä edistävä ja tukeva ajattelu tulisi nostaa selkeämmin yhdeksi läpileikkaavaksi teemaksi ja selkeämmin korostaa, että se vaatii ennen muuta terveyttä edistävää toimintaa ja varhaisessa vaiheessa aloitettua ja pitkäjänteisesti toteutettua kuntoutusta.

Osio 3: Arvioi vaikuttavuustavoitteisiin kytkeytyvien tarkempien tavoitteiden ja toimenpiteiden täsmennyksen tarvetta

Ikääntymiseen varautuminen aloitetaan keski-ikässä ja sitä jatketaan eläkkeelle siirryttäessä (sekä omana että yhteiskunnan toimintana)

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Erilaisilla ratkaisuilla ja joustoilla varmistetaan entistä pidemmät työurat ja ehkäistään ikäsyynnä työelämässä

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Ikäihmisten palveluissa työskentelevän henkilöstön osaamista, työ- ja toimintakykyä ja jaksamista sekä alan vetovoimaa on parannettu

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Työhyvinvoinnin kehittäminen on integroitu palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä omavalvontaan ja sen vaikutuksista kerätään systemaattisesti tietoa organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Olemassa oleva lainsäädäntö ja lainsäädännön muutokset tukevat tavoitteiden saavuttamista ja kulkevat mukana huomioiden eri palvelut ikääntyneiden palveluissa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Vahvistetaan esihenkilöiden ja työyhteisöjen osaamista ja ymmärrystä moninaisuuden huomioon ottamisesta ja johtamisesta valmentavan johtamisen keinoin, jonka myötä ikäihmisten palveluissa voidaan tehdä yhä useammin työtä yhteisöohjautuvasti.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään ja tutkitaan, miten työhyvinvoinnin kehittäminen parhaiten integroidaan palvelutoiminnan ja hoidon laadun kehittämiseen sekä toimintayksiköiden omavalvontaan, tavoitteena ikäihmisten palveluissa työskentelevien työkuormituksen pysyminen hallinnassa.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Kerätään systemaattisesti tietoa työhyvinvoinnista organisaatioista ja kansallisesti tiedolla johtamisen tueksi

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Vastataan työelämän ja ikääntyvien työikäisten osaamistarpeisiin edistämällä jatkuvaa oppimista työpaikoilla ja vapaa-ajalla

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Ikäihmisten palveluissa tutkitaan ja kehitetään sekä otetaan käyttöön uudenlaisia toimintamalleja moniammatillisuuden lisäämiseen ja uramalleja ammatillisen osaamisen vahvistamiseen

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Osallistetaan henkilöstöä toiminnan kehittämiseen ja levitetään parhaita käytäntöjä valtakunnallisesti

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Tehdään yhteistyötä poikkihallinnollisen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden -ohjelman sekä TYÖ2030 –ohjelman kanssa

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen: Ikääntyvien työikäisten työkyky on parantunut ja työurat ovat pidentyneet kokonaisuudesta:

Työurien pidentyminen vaatii myös työterveyshuollon kehittämistä. Yli 50-vuotiaiden työntekijöiden kohdalla erityisesti tuki- ja liikuntaelinvaiat (tule) uhkaavat työkykyä. Tule-vaivojen ehkäisyyn tarvitaan työn joustojen ja sopeuttamisen lisäksi työntekijän terveyteen vaikuttavia toimia. Työterveyshuollon lakisääteistä ennaltaehkäisevää tehtävää tulee painottaa toimintamalleja kehittämällä. Esimerkiksi työfysioterapian ja fysioterapeutin suoravastaanoton hyödyntäminen työterveyshuollossa parantaa merkittävästi tule-vaivojen varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista ennen kuin merkittävää työkyvyn rajoitetta ehtii syntyä. Työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon yhteistyötä ja vastuunjako on kehitettävä ja selkeytettävä. Ikäihmisten

palveluissa työskentelevän henkilöstön osaamisessa keskeistä on johdonmukaisesti siirtyä kuntouttavaan työtoteeseen. Tämä tulisi näkyä selkeästi jo tavoitetekstissä.

Iäkkäiden toimintakyky ja osallisuus ovat vahvistuneet siten, että aktiivisten, toimintakykyisten elinvuosien määrä on kasvanut

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Uudet toimintatavat tukevat ja motivoivat iäkästä väestöä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä kuten liikunnan, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä ja ravitsemuksen parantamisessa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Panostamalla riskiväestöjen varhaiseen tunnistamiseen ja kohdentamalla heille ennaltaehkäiseviä toimia, on vähennetty toimintakyvyn laskua ja sairastavuutta, erityisesti muistisairauksia

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on pieni

Iäkkäiden toimintakyvyn kehittäminen, suositukset ja toimenpiteet perustuvat näyttöön perustuvaan tietopohjaan

Alatavoite on hyvä tällaisenaan.

Iäkkäiden osallisuus ja itsemääräämisoikeus ovat vahvistuneet

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Jatketaan hyvien ja toimivien toimintamallien käyttöönottoa ja kehittämistä iäkkäiden toimintakyvyn tukemisessa, esimerkiksi elintapaohjauksen, liikunnan, ravitsemuksen, mielen hyvinvoinnin, kulttuurihyvinvoinnin ja kansalaistoiminnan alueilla

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Jatketaan arviointi-, toteuttamis- ja levittämismallien kehittämistä

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimivia käytänteitä hyvinvointialueiden ja kuntien toteuttamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toiminnan ja kuntien muun toiminnan sekä kolmannen sektorin välisen yhdyspintatyön ja yhteistyön parantamiseksi

Toimenpide on hyvä sellaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön iäkkäiden henkilöiden osallisuutta parantavia toimintakäytänteitä palveluissa ja muussa toiminnassa

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Rakennetaan näyttöön perustuvaa tietopohjaa, jonka avulla saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa väestön ikääntymiseen varautumisessa ja taloudellisen kestävyuden varmistamisessa (esim. RAI – mittariston laajempi hyödyntäminen, laatuindikaattorit, Active Ageing Index (AAI)).

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään kokonaisuudesta:

Riskiväestön varhaisessa tunnistamisessa tulee muistisairauksien ohella korostaa tuki- ja liikuntaelinvaivojen tunnistamista. Tule-vaivat ovat suurimpia ikääntyneiden toimintarajoitteiden aiheuttajia ja ne vähentävät erityisesti ikääntyneiden fyysistä aktiivisuutta ja edellytyksiä terveystoiminnalle. Vähäinen fyysinen aktiivisuus on suurimpia riskitekijöitä kaikille kansansairauksille ja lisää ikääntyneiden sote-palvelujen tarvetta. Tavoitetasolla tule-vaivat tulee nostaa varhaisen tunnistamisen keskiöön muistisairauksien rinnalle.

Tavoitteeseen "Jatketaan hyvien ja toimivien toimintamallien käyttöönottoa ja kehittämistä iäkkäiden toimintakyvyn tukemisessa.." tulee lisätä muiden ohella myös kuntoutus, joka on keskeisin keino ylläpitää ja parantaa ikääntyneiden toimintakykyä. Suomessa on lukuisia hyviä ikääntyneiden kuntoutuskäytäntöjä, joita tulisi aktiivisesti levittää muihin toimintayksiköihin.

Julkinen sektori tunnistaa ja mahdollistaa vapaaehtoistoiminnan yhteiskuntaa ja vapaaehtoisia hyödyttävällä tavalla

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kunnat ja hyvinvointialueet vakiinnuttavat toimintaansa rakenteita, jotka edistävät ja aktivoivat paikallisen ja alueellisen tason vapaaehtoistoimintaa

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Julkinen sektori on selvittänyt erilaisia vaihtoehtoja, miten vapaaehtoistoimijoille voidaan tarjota tukea niiden hallinnollisissa asioissa

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on lisännyt ikääntyvien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Vapaaehtoistoiminta on edistänyt ikääntyvien terveyttä ja hyvinvointia

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Jatketaan vapaaehtoistoiminnan asemaa edistävien rakenteiden levittämistä kuntatasolla aiemmin toteutetun kehittämistyön pohjalta

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtakunnallinen ratkaisu kansalaistoimijoiden tukemiseksi niiden hallinnollisissa asioissa (mm. talousosaaminen, yhdistysten perustaminen ja rahoitushaut)

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Selvitetään, mallinnetaan ja jalkautetaan vapaaehtoistoimintaa koordinoivien tahojen toimintaan erilaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistoimijoiden uudistumisen tukemiseksi

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Vapaaehtoistoiminnalla on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa - kokonaisuudesta

-

Teknologian hyödyntäminen ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hoidon ja huolenpidon tukena on lisääntynyt. Teknologiset ratkaisut sisältyvät luontevana osana ikääntyvän henkilön omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimiseen sekä palvelujärjestelmään.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Iäkkäät pystyvät hyödyntämään itsenäistä arkea tukevaa teknologiaa oman hyvinvointinsa, terveytensä ja toimintakykynsä parantamiseksi.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Yhteiskunta tukee ikääntyneiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyödyntää itsenäistä suoriutumista tukevaa teknologiaa.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Teknologian hyödyntäminen on lisännyt ammattilaisten työhyvinvointia.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Asenteet teknologian käyttöön ovat myönteisiä. Ammatillaiset, ikäihmiset ja heidän omaisensa ovat mukana teknologian kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Analytiikan ja tekoälyn käyttö suurten tietomassojen hyödyntämisessä on parantanut toiminnan kustannusvaikuttavuutta, laatua ja läpinäkyvyyttä. Tietojen käyttö on eettistä ja tietoturvasta ja –suojasta on huolehdittu.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

Suomi on ikäteknologian kehittämisen ja hyödyntämisen mallimaa ja kokemuksiamme sekä osaamistamme hyödynnetään laajasti maailmalla. Teknologian vienti on luonut hyvinvointia Suomeen esimerkiksi työpaikkoina, investointeina ja uusina ratkaisuin.

Alatavoite on hyvä sellaisenaan

- **Jatketaan teknologian hyödyntämistä aiemman kehittämistyön pohjalta, sisältöinä:**
 - **Autetaan iäkkäitä löytämään ja hyödyntämään itselleen sopivia teknologioita, jotka tukevat itsenäistä kotona asumista, omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä huolehtimista sekä omaehtoista sosiaalista kanssakäymistä.**
 - **Kehitetään teknologian hyödyntämismahdollisuuksia palvelujärjestelmässä**
 - **Kootaan erilaiset iäkkäiden palvelut yhteen toimivien alustaratkaisujen ja kokonaisarkkitehtuurien avulla sekä ratkaisuja yhteen sovittamalla. Arvioidaan mahdollisuudet sisällyttää kokoaville alustoille myös itse hankittua teknologiaa.**

- Hyödynnetään teknologian käytöstä kertyvää tietoa sekä hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi että palvelujärjestelmässä
- Kehitetään hankintaprosesseja siten, että hankittavien teknologisten ratkaisujen vaikuttavuus, potilasturvallisuus, käytettävyys ja sujuva käyttöönotto varmistetaan

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Otetaan käyttöön ikäteknologian kansallinen koordinaatiomalli:**
 - Kootaan ja jaetaan tietoa vaikuttavista toimintamalleista ja käytännöistä sekä tuetaan niiden kehittämistä, käyttöönottoa ja seuranta.
 - Arvioidaan ikäteknologiaratkaisujen vaikuttavuutta ja kustannushyötyjä sekä kootaan tieto Digi-HTA-menetelmällä arvioiduista ratkaisuista.
 - Edistetään myönteistä asennetta teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen, jotta hyvät käytännöt saadaan leviämään.
 - Ohjataan alueita ja organisoidaan vertaisoppimista sekä edistetään verkostomaista kansallista ja alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kesken tukemaan teknologian käyttöönottoa laajasti eri alueilla
 - Edistetään ikäteknologian toimintamallin kaupallisia ja kansainvälisiä mahdollisuuksia mm. selkiyttämällä koordinaatiota palvelujärjestelmän ja muun rahoituksen välillä.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Käyttäjälähtöisyyden edistäminen:**
 - Varmistetaan ikääntyneille, omaisille ja ammattilaisille digituen ja jatkuvan teknologisen oppimisen keinoin valmiudet käyttää koko ajan kehittyvää teknologiaa
 - Varmistetaan ikäteknologiaratkaisujen tietosuoja ja –turva sekä potilasturvallisuus ja kyberturvallisuus
 - Huolehditaan yksityisyyden suojasta, eettisyydestä ja vastuullisuudesta
 - Tuetaan ikäihmisten osallistumista käyttäjälähtöiseen tuotekehitykseen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Teknologia on lisännyt hyvinvointia kokonaisuudesta

-

Ihmiset ennakoivat ja varautuvat ikääntymisen haasteisiin asumisessaan

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Ikääntyneille soveltuvia esteettömiä ja muunneltavia asuntoja on kehitetty, korjattu ja rakennettu

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Asuinympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä on huomioitu ikääntyvien tarpeet, osallisuus ja teknologian hyödyntäminen

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Tuetaan ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista asumisen neuvontaa ja korjausneuvontaa lisäämällä

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

- **Vahvistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden ikääntyneiden asumisen ja asumispalveluiden kehittämistä**
 - vanhuspalvelulain toteutuksen tuki ja osaamisen lisääminen asumisessa ja asumispalveluissa
 - tuki kuntien ja hyvinvointialueiden kehittämishankkeisiin
 - ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittäminen verkostoyhteistyön avulla
 - hyvien käytäntöjen ja esimerkkien levittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Edistetään asuntokannan korjaamista ikäystävälliseksi**
 - korjausavustusten saatavuuden turvaaminen ja avustusehtojen ajantasaisuuden tarkistaminen
 - asunnon korjaustarpeiden arviointimenetelmien kehittäminen ja levittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Kehitetään ja lisätään ikääntyneiden asumisratkaisuja**
 - kaikille sopivan suunnittelun (Design for All) -periaatteen vahvistaminen asutosuunnittelussa
 - yhteisöllisen asumisen (shl) ja muun välimuotoisen asumisen kehittäminen ja toteuttaminen ARAn erityisryhmien asumisen investointiavustuksella
 - eri hallintamuotojen hyödyntäminen ikääntyneiden asumisessa.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä kokonaisuudesta

Kansalaisten ennakointia ikääntymiseen tulee tukea varhaisvaiheen ohjauksella ja neuvonnalla. Kuntien tulisi järjestelmällisemmin tarjota asuinolojen kartoitusta nykyistä varhaisemmassa vaiheessa, jotta asuinympäristön mahdollisten riskien ja kunnostustarpeiden tunnistaminen tapahtuisi ajoissa. Ikääntymiseen varautuminen vaatii etenkin asuinympäristön muokkauksissa

asiantuntijoiden apua, kansalaisten voi olla hyvin vaikeaa tunnistaa muutostarpeita omassa kodissaan.

Iäkkäiden palveluja on uudistettu sisällöllisesti ja rakenteellisesti varmistaen iäkkäille heidän tarvitsemansa hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä edistävä laadukas hoito ja huolenpito

Alatavoitteen täsmennyksen tarve on kohtalainen

Asiakas- ja palveluohjauksessa sekä palveluissa on varmistettu palveluintegraatio, oikea-aikaiset, turvalliset ja tarpeenmukaiset palvelut ja kustannusvaikuttavien palvelujen järjestämisen. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä neuvontatyö on osa ohjausta.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kotiin annettavissa palveluissa on käytössä akuuttihoitoon, kuntoutuksen ja omaishoidon toimintamallit, uusia teknologioita hyödynnetään, palvelut toimivat ympärivuorokauden ja toiminnanohjaus-järjestelmät tukevat johtamista ja henkilöstön joustavaa kohdentamista asiakkaiden palvelutarpeen mukaan.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kotona asuminen ja asuinympäristöt ovat toimivia ja turvallisia sekä muuttuvat tarpeen mukaan ja lisäävät iäkkään osallistumismahdollisuuksia myös tulevaisuudessa.

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Ekologisesti kestävä käytännöt ovat osa palvelujärjestelmää

Alatavoite on hyvä tällaisenaan

Kehitetään edelleen asiakas- ja palveluohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä toimintakyvyn tukemisen näkökulmasta ja vastataan asiakkaan yksilöllisiin palvelutarpeisiin.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään edelleen omavalvontaa ja laatuindikaattoreita sekä juurrutetaan hyviä toimintakäytänteitä.

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on pieni

Tuetaan kotona-asumista kehittämällä ja ottamalla käyttöön integroituneita toimintamalleja, joissa teknologiat ovat osa palveluekosysteemiä.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Laatuindikaattorien, mittareiden ja laatutasojen edelleen kehittäminen

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Ekologinen kestävyysajattelu juurrutetaan palvelujen suunnitteluun ja käytäntöön niin, että taloudellinen ja aineellinen toiminta sopeutetaan luonnon kestävyysajatteluun

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

Kehitetään ja otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka parantavat henkilöstön saatavuutta ja riittävyttä iäkkäiden palveluissa.

Toimenpide on hyvä tällaisenaan

- **Palvelujen riittävyyden ja henkilöstön saatavuuden parantamiseksi arvioidaan ainakin seuraavat toimenpiteet:**
 - **Kiertävien perhehoitajien lisääminen kotona asumisen tueksi**
 - **Perhehoidon lisääminen niiden asiakkaiden osalta, joille se on sopiva palvelumuoto**
 - **Hoiva-avustajia hyödyntäminen niiden asiakkaiden osalta, joiden palvelutarpeisiin heidän osaamisellaan voidaan vastata**
 - **Kansainvälisen rekrytoinnin hyvien käytäntöjen arvioiminen ja levittäminen**
 - **Sijaisjärjestelyjä koskeva kehittäminen**

Toimenpiteen täsmennyksen tarve on suuri

Voit halutessasi antaa avointa palautetta tiiviisti vaikuttavuustavoitteen Palvelut toteutetaan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla kokonaisuudesta

Tavoite "Iäkkäiden palveluja on uudistettu sisällöllisesti ja rakenteellisesti varmistaen iäkkäille heidän tarvitsemansa hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä edistävää laadukas hoito ja huolenpito" tulee muuttaa muotoon "Iäkkäiden palveluja on uudistettu sisällöllisesti ja rakenteellisesti varmistaen iäkkäille heidän tarvitsemansa hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä edistävää laadukas kuntoutus, hoito ja huolenpito". Ikääntyneiden toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä kuntoutus ja kuntouttava työote ovat keskeisimmät palvelukokonaisuudet. Kuntoutuksen määrä ja rooli ikääntyneiden palveluissa on edelleen heikko ja alueelliset erot ovat huomattavia. Tavoitetasolla on tärkeää korostaa kuntoutuksen merkitystä.

Palvelujen riittävyyden ja henkilöstön saatavuuden parantamisen toimenpiteet ovat riittämättömiä. Keskeisin toimenpide on palvelujen johtamisen kehittäminen. Heikot työskentelyolosuhteet ja hierarkkinen ja autoritäärinen johtamismalli ovat suurimpia syitä henkilöstön alanvaihtoon. Palvelurakennetta ei ratkaista lisäämällä matalasti koulutettujen toimijoiden määrää. Ilman johtamisjärjestelmän kokonaisremonttia uhkana on, että matalan koulutustason toimijoille säilytetään korkeakoulutettujen töitä. Palvelujen ja henkilöstön riittävyyden takaamiseksi avainasemassa on palvelutarpeen minimoiminen, joka tarkoittaa mahdollisimman hyvää ikääntyneiden toimintakykyä. Tämä saavutetaan oikea-aikaisilla ja määrältään riittävillä kuntoutuspalveluilla.

Mikä tarkemmista tavoitteista ja toimenpiteistä on mielestäsi erityisen tärkeä vuoteen 2030 mennessä?

Ikääntyneiden palveluissa keskeisintä on lisätä sekä varhaisen vaiheen että myöhäisvaiheen kuntoutusta ja velvoittaa sote-palveluiden tuottajia noudattamaan kuntouttavaa työotetta. Kuntoutuksella voidaan vähentää ikääntyneiden sote-palveluiden tarvetta, parantaa osallistumisen mahdollisuuksia ja helpottaa henkilöstön saatavuutta. Toinen keskeinen toimenpide on sote-alan johtamisjärjestelmän uudistaminen.

Osio 4: Mitä mahdollisuuksia väestön ikääntyminen tuo ja kuinka mahdollisuuksia voitaisi hyödyntää?

-

Osio 5: Pohdi vielä lopuksi, mitkä olisivat iäkkäiden asioiden osalta tärkeimmät kehitettävät asiat hallituskauden 2027-2031 aikana?

Kuntia ja hyvinvointialueita tulee velvoittaa ikäohjelman toimeenpanoon sekä kannustavilla rahoitusratkaisuilla että velvoittavalla lainsäädännöllä ja riittävällä valvonnalla. Ikääntyneiden oikeutta sote-palveluihin, etenkin kuntoutukseen, tulee vahvistaa lainsäädäntöä uudistamalla. Kuntoutuksen tulee kuulua jokaisen ikääntyneen palveluvalikoimaan ja kuntoutustarpeen tunnistamiseksi on hyödynnettävä olemassa olevia varhaisen tunnistamisen malleja.

Sote-alan johtamisjärjestelmän on uudistuttava, muutoin henkilöstöä ei saada pidettyä alalla.

Työterveyshuoltoa tulee ohjata yli 50-vuotiaiden työkyvyn tukemiseen ja työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon vastuunjako ja yhteistyötä tulee kehittää. Tarvittaessa työterveyshuollon vastuuta on laajennettava kattamaan myös esimerkiksi mielenterveys- ja tule-vaivojen kuntoutuspalveluita, jotka oikea-aikaisesti toteutettuna ovat usein määrältään varsin pieniä.

Osio 6: Mitä muita asioita haluaisit nostaa periaatepäätöksen kokonaisuudesta?

Periaatepäätös huomioi ikääntyneiden asemaa yhteiskunnassa monipuolisesti. Tavoitteiden ja toimenpiteiden taustalla vaikuttaa kuitenkin olevan näkemys siitä, että ikääntyvä väestö on toimintakyvyltään varsin hyvää ja pystyy ehdotettuja kehittämiskohteita automaattisesti hyödyntämään. Periaatepäätöksessä jää ehkä tämän vuoksi niukalle huomiolle nykyisen sote-järjestelmän ydinongelmat: huono johtaminen, vanhanaikaiset toimintatavat etenkin koti- ja pitkäaikaishoidossa, voimavarojen puuttuminen kuntoutuksesta ja varhaisesta puuttumisesta sekä järjestelmän ruuhkaisuuden aiheuttama viive ja oikea-aikaisuuden menettäminen. Erityisesti kuntoutuksen mahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen jää periaatepäätöksessä ohueksi.

Korpi Juho
Suomen Fysioterapeutit ry